

PRZEDSZKOLE INTEGRACYJNE NR 209 „ZACZAROWANE ZIARENKO”

PROGRAM WYCHOWAWCZY

WSPÓLNE NAUCZANIE I WYCHOWANIE DZIECI NIEPEŁNOSPRAWNYCH I ZDROWYCH W PRZEDSZKOLU INTGRACYJNYM

PROJEKT AUTORSKI

autorki:

MGR JADWIGA BOGUCKA

MGR URSZULA LESIEWICZ

- 1. Dziecko w centrum integracji – podmiotowe traktowanie**
- 2. Główne zadania integracyjne**
- 3. Założenia i warunki integracji**
- 4. Programowanie pracy dydaktyczno- wychowawczej w przedszkolu integracyjnym**
- 5. Integracyjne formy pracy zespołowej**
- 6. Pomoc dziecku niepełnosprawnemu poprzez zindywidualizowane zajęcia reedukacyjne**
- 7. Rola rodziców jako współtwórców przedszkola integracyjnego**
Tworzenie atmosfery wzajemnej otwartości rodziców dzieci niepełnosprawnych oraz zdrowych w czasie spotkań grupowych

Ad. 1. Przedszkole Integracyjne ma na celu stworzenie naturalnej grupy, w której uczą się i wychowują dzieci niepełnosprawne wspólnie ze zdrowymi. Dziecko może właściwie rozwijać się, jeśli czuje się bezpieczne i szczęśliwe. Prawidłowy kontakt emocjonalny z wychowankiem stanowi podstawę oddziaływań pedagogicznych. Przedszkole ma być drugim domem, gdzie chętnie się przychodzi. Dlatego też pedagodzy powinni dobrze poznać każdego z podopiecznych i widzieć sens wspólnych wzajemnych oddziaływań. Przedszkole integracyjne ma stwarzać okazję do indywidualnego i wspólnego działania w formie dowolnej i kierowanej aktywności.

Istotą integracji jest:

- podmiotowe traktowanie dziecka, liczenie się z jego potrzebami
- wyzwalanie pozytywnego wzajemnego stosunku dzieci w grupie, co sprzyja uczeniu się

- kształtowanie „odruchu serca”, liczenie się z innymi, kształtowanie uczuć humanitarnych, a nie tylko zdobywanie wiedzy za wszelką cenę
- nieporównywanie dziecka z innymi dziećmi, lecz z samym sobą, jego wcześniejszym stanem psychoruchowym; dostrzeganie postępów.

Ad. 2. Głównym zadaniem przedszkola integracyjnego jest nauczanie wzajemnych interakcji dzieci niepełnosprawnych i zdrowych oraz przygotowanie ich do życia w naturalnej grupie. Wiązałoby się to z maksymalnym usamodzielnieniem dzieci niepełnosprawnych, by w przyszłości nie były ciężarem dla społeczeństwa.

Zdrowe dzieci stopniowo od najmłodszych lat mają szansę uczyć się odpowiedzialności za drugiego słabszego człowieka. Dziecko pozostanie w przyszłości takie, jak ukształtujemy je od najmłodszych lat. Poprzez przebywanie w niejednorodnej grupie, wśród słabszych, dostrzega nie tylko potrzeby chorego, niepełnosprawnego kolegi i wychodzi im naprzeciw, lecz taką postawę przenosi na otaczającą je rzeczywistość – rodzinę, znajomych, przyrodę. Nie osiągniemy tego poprzez stosowanie nacisku, by uzyskać pożądane zachowania. Tylko małe dziecko traktuje inność fizyczną czy intelektualną w sposób naturalny i poprzez naturalne sytuacje uczy się akceptacji drugiego słabszego kolegi.

Codziennie czynności są okazją do wzajemnej pomocy i życzliwości. Przykładem są posiłki odbywające się przy wspólnym stole, gdzie nie ma pośpiechu i panuje miła atmosfera. Poprzez samodzielne przygotowanie kanapek czy nakładanie porcji obiadowej, dzieci uczą się dzielić tak, by starczyło dla innych. Dziecko niepełnosprawne siedzi obok zdrowego, co przyczynia się do wzajemnego pomagania i współdziałania.

Ad. 3. Założenia i warunki integracji :

- Do integracji przyjmowane są dzieci bez względu na rodzaj i stopień uszkodzenia, pod warunkiem, że przedszkole jest w stanie zaspokoić indywidualne potrzeby poszczególnych dzieci w zależności od uszkodzenia. Związane jest to z zatrudnieniem odpowiednich specjalistów.
- Opieką objęte są dzieci z najbliższego otoczenia (środowiska), w celu podtrzymania kontaktów dzieci i ich rodzin również poza przedszkolem.
- Obowiązuje pełna dobrowolność przy zapisie do przedszkola. Do integracji nie zmuszamy nikogo: dzieci, rodziców, pedagogów.

W związku z powyższym należy stworzyć właściwe warunki:

- Wielkość grupy powinna sprzyjać możliwościom łatwego nawiązywania kontaktów.
- Grupę powinno obejmować jednocześnie 2 pedagogów (jeden z przygotowaniem ogólnym i jeden z przygotowaniem specjalnym) – przynajmniej w części dnia.
- Uwzględniając specyficzne potrzeby dzieci należy zatrudnić odpowiednich specjalistów: rehabilitant, logopeda, psycholog, lekarz – nawet w części etatu.
- Integracja powinna mieć charakter ciągły – możliwość kontynuacji na poziomie szkolnym.

Ad.4. Przedszkole integracyjne ma być ukierunkowane na rozwój człowieczeństwa. To nie dziecko ma dostosować się do programu, lecz program należy tworzyć tak, by możliwie najpełniej służył on dziecku. Przy doborze treści programowych powinno się uwzględniać przydatność danej

wiedzy dla rozwoju osobowości – poszerzać treści społecznie użyteczne, a weryfikować informacje zbędne i szczegółowe. Szczególnie w grupie integracyjnej niezmiernie istotne jest, by wewnątrz ubogacać wychowanka i inne osoby, wśród których przebywa i z którymi współdziała.

Przedszkole integracyjne ma realizować program wychowania dla przedszkoli masowych, a nie specjalnych, lecz modyfikować go do potrzeb i możliwości poszczególnych dzieci niepełnosprawnych. Nauczanie musi opierać się na sferze działania, poglądu i języka.

Program pracy dydaktyczno- wychowawczej nie może być sztywno traktowany, lecz z uwagi na przebywanie w grupie dzieci z różnymi niepełno sprawnościami, w tym intelektualnymi, dopuszcza się różne zmiany i zawsze może być realizowany w sposób elastyczny. Najważniejsze, by w czasie zajęć dostrzec każde dziecko i jego możliwości. Program ma być dostosowany również do dziecka niepełnosprawnego, by mogło ono rozwijać się i uwierzyć we własne siły. Nauczyciel nie powinien trzymać się sztywno wcześniej opracowanego konspektu, gdyż to dzieci czasem mogą wyznaczyć dalszy przebieg zajęć, wykazując zainteresowanie pewnymi zagadnieniami. Nauczyciel ma stwarzać korzystne sytuacje uczenia się wielozmysłowego oraz stwarzać właściwe warunki dla poszczególnych wychowanków. Stąd istnieje konieczność współdziałania pedagoga ogólnego i specjalnego. Należy dostrzegać każde dziecko z osobna, a nie tylko grupę jako całość. Zawsze muszą być uwzględniane potrzeby grupy integracyjnej, a więc heterogenicznej. Aby zaradzić pojawiającym się trudnościami szczególnie u dzieci niepełnosprawnych, nauczyciele współpracujący w grupie powinni często wymieniać swoje

spostrzeżenia o wychowankach i programować wspólne ustalenia odnośnie dalszych działań edukacyjnych.

Ad.5. Założeniem pracy w grupie integracyjnej jest liczenie się z możliwościami dzieci niepełnosprawnych o różnych poziomach rozwojowych, jak również dostosowanie procesu dydaktycznego do indywidualnego tempa i różnego rytmu rozwoju. Prowadzenie zajęć zespołowych na odpowiednim poziomie uwarunkowane jest zachowaniem właściwych proporcji ilości dzieci niepełnosprawnych i zdrowych oraz współdziałaniem pedagoga ogólnego i specjalnego.

W grupie integracyjnej nie ma ścisłego podziału zajęć na zajęcia z mowy, zajęcia plastyczne czy matematyczne. Ponieważ koncentracja uwagi dzieci niepełnosprawnych często jest słabsza, dlatego wskazane jest stosowanie różnorodnych elementów pracy dydaktycznej w czasie jednostki zajęciowej. Pozwala to bardziej włączyć dziecko niepełnosprawne do części wspólnej zajęcia, zaś w pewnych momentach, np. plastycznych czy graficznych, pedagog specjalny przygotowuje odpowiednie dla niego formy pracy.

W przypadku wszystkich dzieci, zarówno niepełnosprawnych jak też zdrowych, przydatne będzie ćwiczenie usprawniania funkcji graficznych Metodą Bon Depart jako metodą dobrego startu. Uwzględnia ona wprowadzenie kolejno opracowanych znaków graficznych i szlaków oraz łączenie ich z rytmem określonej piosenki uwzględniając zasadę stopniowania trudności. Ćwiczenia te przygotowują do nauki pisania poprzez wyrabianie płynności ruchu, koncentracji uwagi, koordynację wzrokowo – ruchową i orientację w przestrzeni.

Innym rodzajem zajęć integrujących są zajęcia ruchowe, podczas których dzieci bawiąc się razem i ćwicząc wykonują właściwe do swoich

możliwości zadania. Do ćwiczeń równoważnych i służących pokonywaniu lęku w przestrzeni posłużyć może spadochron czy długi tunel. Praca zespołowa przebiega tak, by nie przesłaniać indywidualnych potrzeb dziecka. Konceptje różnorodności zajęć włączających jedne i drugie dzieci będą zależały od pomysłowości osób prowadzących je. Pedagog musi być twórczy i szukać ciągle nowych pomysłów i rozwiązań, a inspiratorami zabaw staną się same dzieci, z których zdaniem należy się liczyć i traktować je poważnie.

Ad.6. W celu prawidłowego rozwoju dziecka niepełnosprawnego należy dobrze je poznać i opracować dla niego zajęcia wyrównawcze w grupie lub poza nią, gdy jego koncentracja uwagi jest rozproszona. Prowadzenie zajęć uwarunkowane jest możliwościami rozwojowymi dziecka w danej sferze. Zajęcia te będą obejmowały:

- u dzieci z zaburzeniami ruchowymi – ćwiczenie sprawności manualnej i ruchowej, koordynację wzrokowo – ruchową, ćwiczenia schematu ciała, orientacji w przestrzeni
- u dzieci z oóźnieniem intelektualnym – ćwiczenie koncentracji uwagi, ćwiczenie spostrzegawczości, mowy i myślenia, składanie całości z części i inne.

Często występują u dzieci uszkodzenia sprzężone, szczególnie w przypadku dzieci z mózgowym porażeniem dziecięcym. Oddziaływania będą polegały na dostarczaniu dziecku bodźców dotykowych, czuciowych, wzrokowych, słuchowych i ruchowych – poznawanie świata wszystkimi zmysłami. Kształtując myślenie należy wychodzić od prostych poleceń, poprzez wyszukiwanie różnic i podobieństw aż do myślenia wnioskującego i pojęciowego. Nauczyciel powinien ukazywać dziecku

jego, nawet drobne, osiągnięcia i sukcesy, by pomóc mu uwierzyć we własne siły. Niedopuszczalne jest porównywanie go z innymi dziećmi.

Ad.7. W integracji jest również miejsce dla rodziców. Niektórzy z nich mogą przekazywać własne zainteresowania grupie dziecięcej. Przykładem będą zajęcia kulinarne czy proste doświadczenia fizyczne prowadzone przy współpracy rodziców – specjalistów. Pozwala to na pracę w mniejszych zespołach, dokładniejsze wyjaśnienie nasuwających się wątpliwości oraz rozwijanie różnorodnych zainteresowań, które nie zawsze są udziałem nauczycieli danej grupy. Tego rodzaju „otwarte zajęcia w grupach zainteresowań” przybliżają jednocześnie problemy pracy z dziećmi w grupie integracyjnej i włączają rodziców oraz dziadków w życie przedszkola.

Poza tradycyjnymi formami współpracy z rodzicami nie można wyobrazić sobie właściwego przebiegu integracji bez wytwarzania postawy wzajemnej otwartości i zrozumienia. Temu mają służyć spotkania zorganizowane w mniejszych grupach, gdzie rodzice dzieci niepełnosprawnych wypowiadają się na temat problemów i radości związanych z wychowaniem ich dziecka. Pozostali rodzice również dzielą się spostrzeżeniami, jakie przemiany następują w zachowaniu ich zdrowego dziecka pod wpływem pobytu w grupie integracyjnej. Wszyscy uczą się całościowo postrzegać swoje dzieci, wspólnie rozwiązując problemy własne i innych. Spotkania mają charakter szczerości, a pedagodzy nie boją się krytyki. Panuje atmosfera wzajemnego zaufania i każdy może swobodnie wyrażać swoje opinie. Ostatnio dostrzega się niepokój rodziców dzieci niepełnosprawnych, dlatego ich dzieci wolniej osiągają pewne funkcje rozwojowe jak czytanie czy sprawność graficzną. Taki stan wynika z ograniczonych (często) możliwości dzieci ciężiej

uszkodzonych i większych – w miarę przyrostu wieku - rozbieżności w umiejętnościach pomiędzy dziećmi niepełnosprawnymi i zdrowymi (choć ciągle podkreśla się, że nie należy porównywać dziecka z innymi i opracowuje dla nich indywidualne programy). Rodzice w ostatnim roku pobytu dziecka w przedszkolu mają duże oczekiwania odnośnie rozwoju poznawczego ich pociech. Zaczynają sobie uświadamiać, że wkrótce ich dziecko powinno pójść do szkoły i stąd budzący się niepokój. Należałoby zastanowić się, jak nauczyć rodziców pełniejszej akceptacji dziecka takiego, jakim jest, z jego ograniczeniami. Wcześniejsza akceptacja w tym momencie często przeradza się w wątpliwości i stawianie dziecku wymagań ponad jego miarę.

Koniecznością byłoby więc przeszkolenie pedagogów specjalnych w zakresie prowadzenia psychoterapii rodzinnej w celu pełniejszej akceptacji dziecka niepełnosprawnego.